

**ЭРҮҮЛ
МЭНДИЙН ЯАМ**

**ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ТӨСВИЙН ЕРӨНХИЙЛӨН ЗАХИРАГЧИЙН ДЭРГЭДЭХ
ДОТООД АУДИТЫН НЭГЖИЙН 2026 ОНЫ ЭХНИЙ ХАГАС ЖИЛИЙН ГҮЙЦЭТГЭСЭН
АЖЛЫН ТАЙЛАН**

2026 он

Нэг. Ерөнхий мэдээлэл

Эрүүл мэндийн яамны Салбарын хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ, дотоод аудитын газраас 2026 оны эхний хагас жилд Монгол Улсын Төсвийн тухай хуулийн 69 дүгээр зүйлийн 69.1 дэх заалтыг хэрэгжүүлэн, холбогдох хууль, тогтоомж, стандарт, дүрэм, журмын дагуу дотоод аудит, санхүүгийн хяналт шалгалтыг гүйцэтгэж, аудитаар илэрсэн зөрчил дутагдлыг арилгуулах, дүгнэлт, зөвлөмж өгөх, цаашид авах арга хэмжээний санал боловсруулах, мэргэжил арга зүйн зөвлөгөө өгөх арга хэмжээг авч ажиллалаа.

Төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн дотоод аудитын нэгж нь хууль тогтоомж, гэрээний хэрэгжилт, төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгийн хадгалалт, хамгаалалт, бүртгэл, ашиглалт, зарцуулалт, санхүү, төсөв, төрийн сангийн үйл ажиллагаа, төсөв, санхүүгийн холбогдолтой хууль тогтоомж, шийдвэрийн хэрэгжилт, анхан шатны болон нягтлан бодох бүртгэлийн хөтлөлт, төсвийн байгууллагын өр төлбөр, орлого, зарлага, хөтөлбөр, арга хэмжээ, хөрөнгө оруулалтад санхүүгийн хяналт шалгалт хийх, үнэлэлт, дүгнэлт, зөвлөмж өгч, эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх, эрсдэлийн удирдлагаар ханган, тухайн байгууллагын үйл ажиллагааг сайжруулахад дэмжлэг үзүүлэн ажиллаж байна.

Монгол Улсын Төсвийн тухай хууль, Засгийн газрын 2015 оны 483 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Дотоод аудитын дүрэм”-ийн дагуу дотоод аудит, санхүүгийн хяналт шалгалт хийх “Дотоод аудитын 2026 оны үйл ажиллагааны төлөвлөгөө”-г боловсруулан Эрүүл мэндийн сайдаар батлуулсан.

Дотоод аудитын 2026 оны төлөвлөгөөний дагуу эхний хагас жилд санхүүгийн хяналт шалгалт 1, гадаадын зээл тусламж, хөтөлбөрийн хэрэгжилтийн дотоод аудит 1, бусад дотоод аудит 1, тусгайлсан хяналт, шалгалт 3 нийт 6 арга хэмжээг хийж гүйцэтгэсэн байна.

Дотоод аудит, санхүүгийн хяналт шалгалтын 2026 оны эхний хагас жилийн дэлгэрэнгүй тайланг хүснэгтээр үзүүлэв.

Хүснэгт 1. ЭМЯ-ны СХШУДАГ-аас 2026 оны эхний хагас жилд гүйцэтгэсэн санхүүгийн хяналт шалгалт, дотоод аудитын тайлан

№	Дотоод аудит, санхүүгийн хяналт шалгалтын нэр	Илэрсэн зөрчил	Дүгнэлт	Зөвлөмж, шийдвэрлэсэн байдал
1. Санхүүгийн хяналт шалгалт				
1.	1. Улсын нэгдүгээр төв эмнэлэг	1. Байгууллагын хамтын гэрээ, холбогдох хууль, журамд заагаагүй “Хариуцлагын” нэмэгдлийг бий болгож, 2023-2024 онд нийт 9.37 сая төгрөг зарцуулсан. 2. Засгийн газрын 2018 оны 382 дугаар тогтоолын 4 дүгээр хавсралтаар баталсан “Төрийн үйлчилгээний албан хаагчид ур чадварын нэмэгдэл олгох журам”-д заасан шаардлагыг хэрэгжүүлээгүй байхад 2023-2025 онд нийт 1.7 тэрбум төгрөгийг ур чадварын нэмэгдэлд зарцуулсан. 3. Засгийн газрын 2018 оны 382 дугаар тогтоолын 2 дугаар хавсралтаар баталсан “Төрийн захиргааны болон үйлчилгээний албан хаагчид нэмэгдэл хөлс олгох журам”-ын 3.3 дахь заалтыг зөрчиж, захиргааны ажилтнуудад 2023-2025 онд нийт 208.4 сая төгрөгийн нэмэгдэл хөлс олгосон.	1. УНТЭ-ийн ажилтнуудын цалин, нэмэгдэл, нэмэгдэл хөлсний олголтод хяналт шалгалт хийхэд холбогдох хууль, журам, байгууллагын тушаалыг зөрчсөн нийт 1.9 тэрбум төгрөгийн зөрчил илэрсэн. Эдгээр зөрчил нь төсөв, хүний нөөцийн удирдлага болон цалингийн хяналтын тогтолцоонд эрсдэл үүсгэж байгааг, мөн дотоод хяналт хангалтгүй байгааг харуулж байна. 2. Улсын нэгдүгээр төв эмнэлэг тайлант хугацаанд өглөг, авлага үүсгэн ажилласны улмаас авлагаас давсан өр төлбөр үүссэн байна. Тухайлбал, 2023 онд 3.5 тэрбум төгрөг, 2024 онд 8.9 тэрбум төгрөг, 2025 оны 3 дугаар улирлын байдлаар 6.2 тэрбум төгрөгийн цэвэр өр төлбөртэй ажилласан	1. Цалингийн нэмэгдэл олгохдоо Засгийн газрын 2018 оны 382 дугаар тогтоолыг мөрдөх, тогтоолд зааснаас өөр нэмэгдэл олгохгүй байх, зайлшгүй шаардлагатай бол байгууллагын хамтын гэрээнд тусгах, 2. Нэмэгдэл хөлс олгохдоо Засгийн газрын 2018 оны 382 дугаар тогтоолын 2 дугаар хавсралтаар баталсан “Төрийн захиргааны болон үйлчилгээний албан хаагчид нэмэгдэл хөлс олгох журам”-ыг мөрдөх. Тухайлбал, уг журмын 1.4.1-т зааснаас бусад тохиолдолд илүү цагаар ажилласан ажилтанд нэмэгдэл хөлс тооцох цаг нь тухайн сарын ажлын цагийн 10 хувиас хэтрэхгүй байна (журмын 3.3 дахь заалт) гэснийг анхаарч,

№	Дотоод аудит, санхүүгийн хяналт шалгалтын нэр	Илэрсэн зөрчил	Дүгнэлт	Зөвлөмж, шийдвэрлэсэн байдал
		4. Монгол Улсын Засгийн газрын 2017 оны 246 дугаар тогтоолоор баталсан “Монгол Улсын төрийн болон албаны нууцыг хамгаалах нийтлэг журам”-ын 4.1 дэх заалтыг зөрчин, нууцын ажилтнаас гадна 3 ажилтанд 16.82 сая төгрөгийн нэмэгдлийг Тагнуулын ерөнхий газрын зөвшөөрөлгүйгээр олгосон. 5. Ерөнхий захирлын 2025 оны А/23 дугаар тушаалаар баталсан албан тушаалын жагсаалтад байхгүй “Худалдан авах ажиллагааны мэргэжилтэн” гэх ажилтанд 6.1 сая төгрөгийн цалин, хөлс олгосон. 6. Улсын нэгдүгээр төв эмнэлэг нь 2023 онд 3.5 тэрбум төгрөг, 2024 онд 8.9 тэрбум төгрөг, 2025 оны 3 дугаар улирлын байдлаар 6.2 тэрбум төгрөгийн өр төлбөр үүсгэн ажилласан байна.	байна. Энэхүү байдал нь Төсвийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.4.8-д заасан “төсвийг зохистой удирдан, авлага, өр төлбөр үүсгэхгүй байх” шаардлагыг зөрчсөн болохыг харуулж байна.	захиргааны болон эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээ үзүүлэхэд шууд оролцдоггүй ажилтнуудад илүү цагийг өндрөөр тооцон нэмэгдэл хөлс олгохгүй, 3. Тагнуулын ерөнхий газраас зөвшөөрөл өгөөгүй байхад нууцын ажилтан томилохгүй байх. Өмнө томилсон нууцын гэх ажилтнуудад нэмэгдэл өгөхийг зогсоох, 4. Байгууллагын хамтын гэрээ болон Ерөнхий захирлын цалин хөлс, орон тоотой холбоотой баталсан тушаал шийдвэрийг хэрэгжүүлж ажиллах байх, 5. Төсвийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.4.8-д заасан “төсвийг зохистой удирдан, авлага, өр төлбөр үүсгэхгүй байх” шаардлагыг зөрчсөн болохыг харуулж байна.
2. Төсөл, хөтөлбөрийн хэрэгжилтийн дотоод аудит				
	1. Эмзэг бүлгийн иргэдийн эрүүл	-	1. Төслийн нэгдүгээр үе шатны барилга, хөрөнгө	1. Сангийн сайдын 2021 оны 01 дүгээр сарын 11-ний

№	Дотоод аудит, санхүүгийн хяналт шалгалтын нэр	Илэрсэн зөрчил	Дүгнэлт	Зөвлөмж, шийдвэрлэсэн байдал
	мэндийн тусламж үйлчилгээний хүртээмжийг сайжруулах хөрөнгө оруулалтын хөтөлбөр 1 дүгээр үе шат		оруулалтын чиглэлээр нийт 13 ажил төлөвлөснөөс 4 ажил бүрэн дууссан, 5 ажил хэрэгжиж байгаа, 1 ажилд гэрээ байгуулсан, 2 ажил тендерийн шатанд, 1 ажил хасагдсан байна. Нэгдүгээр үе шатны санхүүжилтийн гүйцэтгэл 2025 оны жилийн эцсийн байдлаар 40 хувьтай байна. 2. Тоног төхөөрөмжийн чиглэлээр нийт 10 ажил төлөвлөснөөс 6 ажил дууссан, 1 ажил хэрэгжиж байгаа бөгөөд Үндэсний яаралтай түргэн тусламжийн харилцаа холбооны тоног төхөөрөмж нийлүүлэх болон эмнэлгийн тоног төхөөрөмж нийлүүлэх ажлын тендер зарлагдсан байна. Үлдсэн 2 ажлын тендерийн үйл ажиллагаа үргэлжилж байгаа тул санхүүжилтийн гүйцэтгэлийг тооцох боломжгүй байна. 3. Зөвлөх үйлчилгээний чиглэлээр нийт 35 ажил төлөвлөснөөс 14 ажил дуусаж, 17 ажил хэрэгжиж байна. 2025 оны жилийн	өдрийн 4 дүгээр тушаалаар баталсан “Засгийн газрын гадаад зээлийн хөрөнгийг ашиглах, эдгээр хөрөнгөөр санхүүжих төсөл, арга хэмжээг хэрэгжүүлэх, зохион байгуулах, санхүүжүүлэх, хяналт тавих, үнэлэх журам”-ын 7.10.8-д заасны дагуу Төслийн удирдах хороог хагас жил тутам болон шаардлагатай тохиолдолд тухай бүр хуралдуулж, төслийн хэрэгжилтийн явц, санхүүжилтийн гүйцэтгэл, эрсдэлийн удирдлагад тогтмол хяналт тавьж ажиллах. 2. Төсөл, арга хэмжээний хэрэгжилтэд тогтмол хяналт тавьж, гэрээнд заасан ажил, үйлчилгээ, бараа нийлүүлэлтийг тогтоосон хугацаанд, чанарын шаардлагад нийцүүлэн гүйцэтгүүлэх арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэх. 3. Төслийн бэлтгэл үе шат болон хэрэгжилтийн явцад төслийн баримт бичиг, оролцогч талуудын чадавх, чадамжийн сул тал, гарч

№	Дотоод аудит, санхүүгийн хяналт шалгалтын нэр	Илэрсэн зөрчил	Дүгнэлт	Зөвлөмж, шийдвэрлэсэн байдал
			эцсийн байдлаар санхүүжилтийн гүйцэтгэл 58.6 хувьтай байна. 4. Төсөл жил бүрийн худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөө болон санхүүгийн төлөвлөгөөг Эрүүл мэндийн яамны Төрийн нарийн бичгийн даргаар батлуулдаг боловч ажлын болон санхүүжилтийн гүйцэтгэл хангалтгүй байгаа нь төслийн нэгдүгээр үе шатны хэрэгжих хугацааг цаашид дахин сунгах эрсдэлийг бий болгож байна. 5. Зөвлөх үйлчилгээний хүрээнд хэрэгжүүлж буй эрүүл мэндийн санхүүжилтийн тогтолцоог бэхжүүлэх арга хэмжээний үр дүнг одоогоор бүрэн үнэлэх боломжгүй байгаа тул зарцуулсан санхүүжилтийн үр ашгийг тодорхойлох боломж хязгаарлагдмал байна. 6. Хөтөлбөрийн нэгдүгээр үе шатны хэрэгжилт нь КОВИД-19 цар тахлын нөлөөлөл болон бусад хүчин зүйлээс шалтгаалан	болзошгүй эрсдэлийг урьдчилан тодорхойлж, эрсдэлийг бууруулах арга хэмжээг тухай бүр авч хэрэгжүүлж ажиллах. 4. Төсөл хэрэгжүүлэгч байгууллагаас хүргүүлсэн худалдан авах ажиллагааны гэрээг албажуулах, гэрээт гүйцэтгэгчийн ажлын гүйцэтгэлийг хянаж баталгаажуулах үйл ажиллагаанд хугацаа их зарцуулж байгаа нь ажлын эхлэх хугацааг хойшлуулах, дулааны улирлын ажлыг бүрэн ашиглах боломжийг алдах, төлбөр тооцоо саатах, гүйцэтгэгчийн санхүүгийн чадамжид сөргөөр нөлөөлөх, улмаар төслийн санхүүжилтийн гүйцэтгэлд нөлөөлөх эрсдэлийг бий болгож байгаа тул гэрээ байгуулах болон гүйцэтгэл баталгаажуулах үйл ажиллагааг шуурхай зохион байгуулж, хугацааны эрсдэлийг бууруулах. 5. Төрийн хэмнэлтийн тухай хууль болон Засгийн газрын 2016 оны 176 дугаар

№	Дотоод аудит, санхүүгийн хяналт шалгалтын нэр	Илэрсэн зөрчил	Дүгнэлт	Зөвлөмж, шийдвэрлэсэн байдал
			төлөвлөсөн хугацаанд бүрэн дуусаагүй бөгөөд хэрэгжих хугацааг 2027 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдөр хүртэл сунгасан байна. Гэсэн хэдий ч хөтөлбөрийн үргэлжлэл, хэрэгжилтийн эрч хүчийг хадгалах зорилгоор хоёрдугаар үе шатыг 2025 оноос эхлүүлэх шийдвэрийг 2024 оны 11 дүгээр сарын 20-ны өдөр баталгаажуулсан байна. 7. Хоёрдугаар үе шатны 2025 оны худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөөг Эрүүл мэндийн яамны Төрийн нарийн бичгийн даргаар батлуулахаар хүргүүлсэн боловч батлагдаагүй бөгөөд үүний улмаас төслийн хэрэгжилт 2026 оноос эхэлсэн байна. Цаашид хэрэгжилтийн хугацаа хойшлох, гэрээний хугацааг дахин сунгах эрсдэл үүсэж болзошгүй байна.	тогтоолоор баталсан “Гадаадын тусламж авах, зарцуулах, удирдах, бүртгэх, тайлагнах журам”-ыг мөрдлөг болгон олон улсын банк санхүүгийн байгууллагын санхүүжилтээр хэрэгжүүлэх арга хэмжээ, сургалт, хэлэлцүүлэг болон бусад үйл ажиллагааны зардлыг зорилго, зорилтод нь нийцүүлэн төлөвлөж, тэвчиж болох зардлыг бууруулан, санхүүжилтийн үр ашиг, өгөөжийг нэмэгдүүлэхэд анхаарч ажиллах.
3. Бусад дотоод аудит				

№	Дотоод аудит, санхүүгийн хяналт шалгалтын нэр	Илэрсэн зөрчил	Дүгнэлт	Зөвлөмж, шийдвэрлэсэн байдал
1.	Улсын нэгдүгээр төв эмнэлгийн Дархлаа дарангуйлах эмийн худалдан авалт, импортод хийсэн тусгайлсан хяналт шалгалт	1.Хяналт шалгалтаар 2023-2025 онд нийт 21,740,656,681 төгрөгийн үнийн дүн бүхий дархлаа дарангуйлах эм худалдан авах үйл ажиллагаанд Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн тухай хуулийн 43 дугаар зүйлийн 43.3.1 дэх хэсэгт “...бүртгэлгүй эм, өндөр болон дунд эрсдэлтэй эмнэлгийн хэрэгсэл, эрүүл мэндийн нэмэлт бүтээгдэхүүн импортлох, экспортлохыг хориглоно” гэсэн заалтыг зөрчсөн байна. 2.Дархлаа дарангуйлах эмийн орлогын тайланг гэрээний гүйцэтгэлтэй харьцуулахад 2023 онд 704,550 төгрөгөөр, 2025 онд 1,306,414 төгрөгөөр тус тус илүү, нийт 2,010,964 төгрөгөөр зөрүүтэй тайлагнасан нь Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.1 дэх хэсэгт заасан “Анхан шатны баримт нь нягтлан бодох бүртгэл хөтлөх, санхүүгийн тайлан, мэдээллийг үнэн зөв гаргах үндэслэл болно” гэсэн заалтыг зөрчсөн. 3.Азифарм ХХК нь 2023 онд 16,227,000 төгрөг, 2024 онд 76,946,600 төгрөг, 2025 онд	1. Дархлаа дарангуйлах Такролимус эмийн хувьд үйлдвэрлэгчийн баталгаат, хяналттай нийлүүлэлтийн сүлжээгээр шууд нийлүүлэх нөхцөл бүрдээгүй, Ирланд Улсад үйлдвэрлэгдэн Бүгд Найрамдах Энэтхэг Улсад экспортлогдсон эмийг гуравдагч улсаас дахин импортлох хэлбэрээр нийлүүлсэн байна. Уг дахин экспортод үйлдвэрлэгчийн албан ёсны бичгээр олгосон зөвшөөрөл тогтоогдоогүй бөгөөд нэг удаагийн импортын лицензийг давтан ашиглан 2025 онд 18 удаа, 2026 оны 01 дүгээр сард 4 удаа импорт хийсэн нь байнгын шинжтэй үйл ажиллагааг нэг удаагийн лицензийн хүрээнд хэрэгжүүлж байсан нөхцөл байдлыг илтгэж байна. 2. Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт, зохицуулалтын газарт Эрүүл мэндийн яамны	Эрүүл мэндийн яаманд: 1. Дархлаа дарангуйлах эмийг Улсын нэгдүгээр төв эмнэлэг үйлдвэрлэгчтэй шууд гэрээ байгуулах замаар хүлээн авч, хадгалан бусад эмнэлэг, эрүүл мэндийн төвүүдэд түгээж буй одоогийн практикийг Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах тухай хуулийн 36 дугаар зүйл, Засгийн газрын 2024 оны 42 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Олон улсын чанарын шаардлага хангасан хүний эм, эмнэлгийн хэрэгсэл, биобэлдмэл, вакциныг гадаад улсын үйлдвэрлэгчээс эсхүл олон улсын байгууллагаас шууд болон дамжуулан худалдан авах журам”-ын холбогдох зохицуулалттай нийцүүлэн

№	Дотоод аудит, санхүүгийн хяналт шалгалтын нэр	Илэрсэн зөрчил	Дүгнэлт	Зөвлөмж, шийдвэрлэсэн байдал
		314,875,000 төгрөг, нийт 408,048,600 төгрөгийн дархлаа дарангуйлах эмийг гэрээний дагуу нийлүүлээгүй нь гэрээнд заасан “Гэрээгээр нийлүүлэх барааг нэр төрөл, тоо хэмжээгээр дутуу нийлүүлсэн, эсхүл нийлүүлэх хугацааг хэтрүүлсэн тохиолдолд хуваарийн дагуу нийлүүлээгүй барааны үнийн дүнгээс хоног тутам 0.5 хувийн алданги тооцох” заалтыг зөрчсөн байна. (Улсын байцаагч алданги тооцох) 4. Бурам Фарм ХХК нь 2023 онд гэрээнд тусгагдаагүй 12,000,000 төгрөгийн дархлаа дарангуйлах эмийг худалдан авсан байна. 5. Азифарм ХХК-иас 2024 онд үнийн саналаар 125,139,600 төгрөгийн дархлаа дарангуйлах эмийн худалдан авалт хийсэн байна. 6. Азифарм ХХК-иас 2025 онд гэрээнд тусгагдаагүй 112,432,000 төгрөгийн дархлаа дарангуйлах эмийн худалдан авалт хийсэн байна. 7. 2025 онд Азифарм ХХК нь В-2025-009 дугаартай гэрээгээр 124,866,200 төгрөгийн эмийг	2026 оны 10/446 дугаар албан бичгийг хүргүүлж, эмийн бүртгэлд бүртгэлгүй боловч нэг удаагийн импортын лицензээр импортлогдсон дархлаа дарангуйлах эмийн 2023, 2024, 2025 оны мэдээллийг ирүүлэхийг хүссэн боловч зөвхөн 2025 оны мэдээллийг ирүүлсэн тул дээрх нөхцөл байдлыг 2025 оны байдлаар тогтоон 3. Худалдан авалтын тендерийн зохион байгуулалт, гэрээний хэрэгжилтийн хүрээнд нийлүүлэгч байгууллагууд гэрээний үүргээ бүрэн биелүүлээгүй зөрчил давтагдан илэрсэн бөгөөд тухайлбал Азифарм ХХК нь 2023 онд 16,227,000 төгрөг, 2024 онд 76,946,600 төгрөг, 2025 онд 314,875,000 төгрөг, нийт 408,048,600 төгрөгийн дархлаа дарангуйлах эмийг гэрээний дагуу нийлүүлээгүй, мөн 2025 онд гэрээнд заагдаагүй нэр	хэрэгжүүлэх, мөн Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн тухай хуулийн 47 дугаар зүйлд заасан үнийн зохицуулалтын заалттай уялдуулах замаар зохион байгуулах. Улсын нэгдүгээр төв эмнэлэгт: 1. Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн худалдан авах ажиллагааг тухайн оны I дүгээр улиралд багтаан зохион байгуулж, эмийн тасалдал үүсэх эрсдэлийг бууруулах, ингэхдээ Төсвийн тухай хуулийн 6.4.8-д заасан төсвийн зохистой, үр ашигтай удирдлагын зарчимд нийцүүлэн хэрэгжүүлэх., 2. Батлагдсан төсөвт өртгөөс давсан худалдан авалтыг зөвхөн эрх бүхий байгууллагын албан ёсны шийдвэр, тодотголоор хэрэгжүүлэх дотоод

№	Дотоод аудит, санхүүгийн хяналт шалгалтын нэр	Илэрсэн зөрчил	Дүгнэлт	Зөвлөмж, шийдвэрлэсэн байдал
		гэрээний хугацаанд нийлүүлээгүй байхад нэмэлтээр В-2025-009-Н дугаартай 455,764,000 төгрөгийн гэрээ байгуулсан бөгөөд гэрээний хугацаанд нийт 308,930,000 төгрөгийн эмийг нийлүүлээгүй нь дотоод хяналт туйлын хангалтгүй, ашиг сонирхлын зөрчил үүсэх нөхцөл бүрдсэн гэж үзэхээр байна. 8. Засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлаг - Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт, зохицуулалтын газар (ЭЭХХЗГ)-аас Монгол Улсын хилээр эм, эмнэлгийн хэрэгсэл нэвтрүүлэхэд олгогддог нэг удаагийн болон импортын лицензийн хэрэгжилтийг шалгаж үзэхэд, тухайн байгууллага нь Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн тухай хуульд заасан импортын хяналт, чанар, аюулгүй байдлын баталгаажуулалтын үүргийг бүрэн хангаж ажиллаагүй нөхцөл байдал тогтоогдов. 9. ЭЭХХЗГ-аас хяналт шалгалтын багт ирүүлсэн албан бичгээр дээрх төрлийн импортын урсгал тасралтгүй үргэлжилж байгааг	төрлийн эмийг 112,432,000 төгрөгөөр нийлүүлсэн, 2024 онд 125,139,600 төгрөгийн худалдан авалтыг үнийн саналаар шууд зохион байгуулсан, 2023 онд Бурам ФармХХК-иас тендерт тусгагдаагүй 12,000,000 төгрөгийн эм худалдан авсан зэрэг нь тендерийн ил тод, өрсөлдөөнт, хуульд нийцсэн байх үндсэн зарчим алдагдсан нөхцөл байдлыг илтгэж байна. 4. Санхүүгийн тайлагналын хувьд дархлаа дарангуйлах эмийн орлогын тайланг гэрээний гүйцэтгэлтэй харьцуулахад 2023 онд 704,550 төгрөгөөр, 2025 онд 1,306,414 төгрөгөөр тус тус илүү тайлагнаж, нийт 2,010,964 төгрөгийн зөрүү гарсан нь анхан шатны баримтад тулгуурлан үнэн зөв тайлагнах шаардлагыг хангаагүй, нягтлан бодох бүртгэлийн мэдээллийн	хяналтын механизмыг нэн даруй нэвтрүүлэх 3. Эмийн хэрэгцээ, санхүүжилтийн төлөвлөлтийг бодит хэрэглээ, статистикт тулгуурласан дунд хугацааны төлөвлөлтийн аргачлалд шилжүүлэх. 4. Үйлчлүүлэгчдийн эмийн хэрэглээний үр дүнг тогтмол үнэлж, эмийн гаж нөлөө болон аюулгүй байдлын хяналтыг сайжруулах, эм зүйн тусламжийн хүртээмжийг нэмэгдүүлэх, эмээс шалтгаалах эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн тухай хууль болон MNS 5260:2015 стандартын шаардлагыг бүрэн хангаж ажиллах. 5. Эмнэлгийн эм зүйн албанд ажиллаж буй эм зүйчдийг эмнэлзүйн эм зүйчийн мэргэшүүлэх давтан

№	Дотоод аудит, санхүүгийн хяналт шалгалтын нэр	Илэрсэн зөрчил	Дүгнэлт	Зөвлөмж, шийдвэрлэсэн байдал
		өөрсдөө баталгаажуулсан нь эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт, зохицуулалтын үндэсний байгууллагын дотоод хяналт, эрсдэлийн удирдлагын тогтолцоо хангалтгүй байгааг харуулж байна.	найдвартай байдлыг алдагдуулсан байна. 5. Азифарм ХХК-ийн гэрээгээр нийлүүлээгүй барааны нийт 408,048,600 (дөрвөн зуун найман сая дөчин найман мянга зургаан зуу) төгрөгт гэрээний холбогдох заалтын дагуу алданги тооцох, мөн гэрээний үүргээ биелүүлээгүйтэй холбогдуулан тус компанийг холбогдох хууль, журмын дагуу худалдан авах ажиллагаанд оролцох эрхийг хязгаарлах буюу хар жагсаалтад оруулах эсэх асуудлыг эрх бүхий байгууллагаар хянан шийдвэрлүүлэх нь зүйтэй гэж үзлээ. 6. Засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлаг - Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хяналт, зохицуулалтын газраас олгож буй нэг удаагийн импортын лицензийн хэрэгжилтэд хийсэн дүн шинжилгээнээс үзэхэд, эмийн	сургалтад бүрэн хамруулж, Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн тухай хууль, MNS 5260:2015 стандартын 7.5-д заасан шаардлагын дагуу эмийн зохистой хэрэглээ, гаж нөлөөний хяналт, фармаковжилансын үйл ажиллагаанд идэвхтэй оролцох чадавхыг бүрдүүлэх. 6. Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийг зөрчсөн үйлдэлд дотоод хяналтын шалгалт хийж, буруутай албан тушаалтанд хариуцлага тооцох. 7. Эмийн орлого, зарлагын бүртгэлийг анхан шатны баримтад тулгуурлан бүртгэх, тайлагнах автоматжуулсан (ERP) систем нэвтрүүлэх. 8. Гэрээний хэрэгжилтэд тавих хяналтыг дотоод хяналтын нэгжид төвлөрүүлэн хариуцуулж,

№	Дотоод аудит, санхүүгийн хяналт шалгалтын нэр	Илэрсэн зөрчил	Дүгнэлт	Зөвлөмж, шийдвэрлэсэн байдал
			нийлүүлэлтийн сүлжээнд гуравдагч улсаар дамжсан дахин экспорт (хууль бус, параллель худалдаа)-ын шинжтэй үйл ажиллагаа системтэйгээр явагдаж байхад тухайн нөхцөлийг хязгаарлах, эрсдэлийн үнэлгээ хийх, эсхүл зөвшөөрөл олголтыг нөхцөлжүүлэх хяналтын механизм огт ажиллаагүй байна.	гүйцэтгэлд тогтмол хяналт тавих, илэрсэн зөрчилд шуурхай арга хэмжээ авч, алданги тооцох, гэрээг цуцлах, нийлүүлэгчид хариуцлага тооцох саналыг удирдлагад танилцуулж шийдвэрлүүлэх тогтолцоог бүрдүүлэх.
4. Тусгайлсан хяналт шалгалт				
1.	Төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн эрхлэх асуудлын хүрээний байгууллагуудын Шилэн дансны хуулийн хэрэгжилтэд хяналт тавих	1. Төсвийн шууд захирагчийн шилэн дансны мэдээлэл, 2. Хугацаа хоцроон 39 мэдээлэл байршуулсан. 3. Цахим санд 94 мэдээллийг байршуулаагүй зөрчил илэрсэн байна.	Шилэн дансны хуулийн хэрэгжилтийн хүрээнд Эрүүл мэндийн сайдын багцад харьяалагдах 23 байгууллагуудын шилэн дансны цахим санд хяналт, үнэлгээг хийсэн. 2026 оны 04 дүгээр сарын 20-ны өдрийн байдлаар нийт 1116 мэдээлэл байршуулахаас 973 мэдээллийг хуулийн	1. Шилэн дансны тухай хуулийн 4.1.3-т “тогтоосон хугацаанд, тогтмол, шуурхай мэдээлдэг байх” гэсэн зарчмыг баримтлан мэдээллийг хуулийн хугацаанд, үнэн, зөв байршуулах, 2. Цахим санд байршуулаагүй мэдээллийг нөхөн байршуулах Зөрчил арилгуулах 2026 оны 10/1772 албан бичгийг Эрүүл мэндийн яамны

№	Дотоод аудит, санхүүгийн хяналт шалгалтын нэр	Илэрсэн зөрчил	Дүгнэлт	Зөвлөмж, шийдвэрлэсэн байдал
			хугацаанд байршуулсан байна.	харьяа байгууллагын дарга, захирал нарт хүргүүлсэн.
2.	Халдварт өвчин судлалын үндэсний төвд хийсэн хяналт шалгалтын тайлан	1. Ахмадуудын өдөрт зориулсан арга хэмжээг 2025 оны 10 дугаар сарын 03-ны өдөр зохион байгуулж, тус төвд ажиллаж байсан ахмадуудын гарын бэлэгт зориулан гадаадын тусламжаар хэрэгждэг төсөл хөтөлбөрөөс нийт 8,904,000 төгрөгийг зарцуулсан байна. 2. Байгууллагын захирлын 2025 оны 10 дугаар сараас 2026 оны 05 дугаар сард гаргасан нэмэгдэл хөлс олгох тухай тушаалаас харахад 2026 оны 1 дүгээр сараас бусад сард эмнэлгийн тусламж, үйлчилгээ үзүүлэхэд шууд оролцдоггүй Захиргаа, Санхүү бүртгэлийн албаны ажилтнуудад илүү цагийн хөлс олгоогүй байна. Санхүү бүртгэлийн албаны нийт 5 ажилтанд 2026 оны 01 дүгээр сард нийт 174 цагийн 6,948,858.66 төгрөгийн нэмэгдэл хөлс олгосон байна.	1. Ерөнхий захирлын өрөөнд нэмэлтээр өрөө хийсэн, 2025 онд ахмадын өдрийг тэмдэглэхдээ гарын бэлгийг гадаадын тусламжаар хэрэгждэг төсөл хөтөлбөрөөс санхүүжүүлсэн гэх асуудлууд үндэслэлтэй болох нь санхүүгийн анхан шатны баримтаар нотлодож байна. 2. Засгийн газрын 2018 оны 382 дугаар тогтоолын 2 дугаар хавсралтаар баталсан “Төрийн захиргааны болон үйлчилгээний ажилтнуудад нэмэгдэл хөлс олгох журам”-ын 3.3-т заасныг зөрчин, эмнэлгийн тусламж, үйлчилгээ үзүүлэхэд шууд оролцдоггүй зарим тасаг нэгжийн тухайлбал, захиргаа, санхүү, эрдэм шинжилгээ сургалт, статистик, мэдээлэл мэдээллийн технологи,	1. Төсвийн тухай хуулийг чанд мөрдөж ажиллах, төсвийн хөрөнгийг үр ашигтай зарцуулах, өр, авлага үүсгэлгүй ажиллахад анхаарах; 2. Засгийн газрын 2018 оны 382 дугаар тогтоолын 2 дугаар хавсралтаар баталсан “Төрийн захиргааны болон үйлчилгээний албан хаагчид нэмэгдэл хөлс олгох журам”-ын дагуу нэмэгдэл хөлс тооцох аргачлалаар тооцож олгох; 3. Байгууллагын дотоод аудит, хяналт шалгалтын тогтолцоог сайжруулах.

№	Дотоод аудит, санхүүгийн хяналт шалгалтын нэр	Илэрсэн зөрчил	Дүгнэлт	Зөвлөмж, шийдвэрлэсэн байдал
			соёл үйлчилгээний асуудал хариуцсан албаны ажилтнууд ажил олгогчийн санаачлагаар бус буюу тушаал шийдвэргүйгээр нэмэгдэл хөлсийг хэтрүүлэн авсан байсан.	
3	Улсын нэгдүгээр төв эмнэлгийн 100 жилийн ойн хандив тусламжийн зарцуулалтад хийсэн тусгайлсан хяналт шалгалт	1 УНТЭ-ийн 100 жилийн ойн арга хэмжээнд иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагаас хандивласан орлого, зарцуулалтын тайланг зөрүүтэй тайлагнасан нь Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.1-д заасан “Анхан шатны баримт нь нягтлан бодох бүртгэл хөтлөх, санхүүгийн тайлан, мэдээллийг үнэн, зөв гаргах үндэс болно” гэсэн заалтыг, 2 Хандивын орлогоос 2 ажилтанд тушаал шийдвэргүйгээр 6,000,000 төгрөгийн шагнал, урамшуулал олгохдоо 600,000 төгрөгийн Хувь хүний орлогын албан татварыг суутгаж аваагүй нь Хувь хүний орлогын албан татварын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3, 6.3.1-д заасан “Албан татвар төлөгчийн дараах орлогод албан татвар ногдоно” болон “Цалин, хөдөлмөрийн хөлс, шагнал,	1. Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.1, 13.7-д заасан “анхан шатны баримт бүрдүүлэх, санхүүгийн тайланг үнэн зөв гаргах” шаардлагыг зөрчсөн, 2. Хувь хүний орлогын албан татварын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн заалтыг зөрчин ажилтанд шагнал, урамшуулал олгож, татварыг суутгалгүйгээр гүйлгээ хийсэн, 3. Татварын ерөнхий хуулийн 28 дугаар зүйлийн 28.5-д заасан и-баримт үүсгэх үүргийг биелүүлээгүй, 4. Төсвийн тухай хуулийн 25 дугаар зүйлийн 25.5 болон Нийтийн албанд нийтийн болон хувийн ашиг сонирхлыг зохицуулах, ашиг сонирхлын зөрчлөөс	Бэлэн мөнгө болон бэлэн бус хандивын орлого, зарцуулалтыг нягтлан бодох бүртгэлийн стандарт, хуулийн шаардлагын дагуу бүрэн, үнэн зөвөөр бүртгэж, тайлагнах. Анхан шатны баримтыг бүрэн бүрдүүлж, гүйлгээ бүрийг баримтжуулах, тайланг цаг хугацаанд нь боловсруулж, орлого, зарлагын зөрүү үүсгэхгүй байх. Хамаарал бүхий байгууллагаас хандив авсан тухайд: 1. Төсвийн тухай хууль болон нийтийн албанд ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх хуулийг мөрдөж, хамаарал бүхий байгууллагаас

№	Дотоод аудит, санхүүгийн хяналт шалгалтын нэр	Илэрсэн зөрчил	Дүгнэлт	Зөвлөмж, шийдвэрлэсэн байдал
		урамшуулал болон тэдгээртэй адилтгах хөдөлмөр эрхлэлтийн орлого"-той холбоотой заалтыг, 3 Хандив тусламжийн орлогоос худалдан авсан 357,600 төгрөгийн хяналтын камер, 840,000 төгрөгийн түлхүүрийн оосрыг санхүүгийн тайланд орлогоор бүртгээгүй байгаа нь Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.2.3-д холбогдох олон улсын стандарт, эрх бүхий төрийн байгууллагаас баталсан нягтлан бодох бүртгэлийн стандарт, журам, заавар, энэ хуулийн 6 дугаар зүйлд заасан зарчмыг баримтлан нягтлан бодох бүртгэл хөтөлж, санхүүгийн тайлан гаргах гэсэн заалтыг; 4 Хандив тусламжийн зарцуулалтын тайланг шалгахад и-баримтгүй гүйлгээ хийсэн нь Татварын ерөнхий хуулийн 28 дугаар зүйлийн 28.5 /Татвар төлөгч борлуулалт хийх тухай бүрд хэрэглэгчийн системээс дахин давтагдашгүй дугаар бүхий төлбөрийн баримтыг хэвлэж өгөх эсвэл	урьдчилан сэргийлэх тухай хуулийн 17 дугаар зүйлийн 17.4-т заасан “ашиг сонирхлын зөрчилтэй хандив авахыг хориглох” заалтыг зөрчсөн.	хандив авах, зарцуулах, шийдвэр гаргах үйл ажиллагааг хориглох, 2. Шагнал, урамшуулал олгох журмыг мөрдөх, 3. Хандивын орлогоос ажилтанд шагнал, урамшуулал олгох тохиолдолд албан татварыг бүрэн суутгаж, Хувь хүний орлогын албан татварын тухай хуулийн заалтыг мөрдөх. 4. И-баримт үүсгэх, татварын тайланг сайжруулах: Хандив, тусламжийн зарцуулалтын гүйлгээг И-баримтаар бүртгэж, Татварын ерөнхий хуульд заасан үүргийг биелүүлэх, Худалдан авалтын баримтыг бүрдүүлэх, Хандив, тусламжийн орлогоор худалдан авсан бараа, үйлчилгээний төлбөрийг санхүүгийн тайланд бүрэн тусгаж, нягтлан бодох бүртгэлийн стандартад нийцүүлэх. Дотоод хяналтын тогтолцоог бэхжүүлэх:

№	Дотоод аудит, санхүүгийн хяналт шалгалтын нэр	Илэрсэн зөрчил	Дүгнэлт	Зөвлөмж, шийдвэрлэсэн байдал
		цахимаар илгээр үүрэгтэй/-д заасныг тус зөрчсөн. 5 Нийт 226,321,702 төгрөгийг анхан шатны баримтгүй зарцуулсан нь Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.1-д анхан шатны баримт нь нягтлан бодох бүртгэл хөтлөх, санхүүгийн тайлан, мэдээллийг үнэн, зөв, гаргах үндэслэл болно, 13.7-д анхан шатны баримтыг бүрдэлгүй ажил гүйлгээг бүртгэх, санхүүгийн тайланд тусгахыг хориглоно гэж заасныг; 100 жилийн ойн арга хэмжээнд зориулж эм, эмнэлгийн хэрэгслийн тендерт шалгарсан 6 аж ахуйн нэгжээс 54,500,000 төгрөгийн мөнгөн хандив, 2 түрээслэгч байгууллагаас 229,088,837 төгрөгийн их засварын ажил нийт 283,588,837 төгрөгийн хандивыг авсан байна.		- Ирээдүйд ижил төстэй арга хэмжээ зохион байгуулахдаа дотоод хяналтын тогтолцоог сайжруулж, хандив тусламжийн зарцуулалтын бүртгэл, тайланг байнга хянах, ил тод байдлыг хангах, Эдгээр зөвлөмжийг хэрэгжүүлснээр хандив тусламжийн орлого, зарцуулалттай холбоотой хууль, дүрэм, журам зөрчигдөх эрсдэлийг бууруулах, санхүүгийн бүртгэл, тайлангийн үнэн зөв байдлыг хангах боломжтой болно.

ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ЯАМ
САЛБАРЫН ХЯНАЛТ-ШИНЖИЛГЭЭ, ҮНЭЛГЭЭ, ДОТООД АУДИТЫН ГАЗАР

